

Українські політичні реалії в англomовному політичному дискурсі

У статті розглядаються особливості трансляції українських реалій в англomовний політичний дискурс. Уперше здійснено спробу комплексного вивчення української суспільно-політичної лексики в аспекті її вживання та застосування в сучасній англійській мові. Дослідження виконано на матеріалі суспільно-політичної онлайн-газети «KyivPost» (суспільно-політичний тижневик, одне з провідних англomовних видань України), онлайн-сторінок незалежних неурядових організацій «Національний демократичний інститут» (The National Democratic Institute), «Міжнародний республіканський інститут» (The International Republican Institute), ОБСЄ (OSCE).

Ключові слова: політичний дискурс, суспільно-політична лексика, реалії, запозичення.

Постановка наукової проблеми проблеми та її значення. Вивчення функціонування мови в її відображенні соціального життя на різних етапах його історії є одним із важливіших завдань сучасної лінгвістики. Надзвичайно цікавим матеріалом для дослідження цієї проблематики є суспільно-політична лексика. Цьому шару присвячено роботи А. В. Янкова, Д. С. Мацько, Т. М. Ващука, А. В. Будаєва, А. П. Чудинова, А. М. Грігораш, В. І. Карасіка, Е. І. Шейгал, О. В. Леонтовича. Політична лексика викликає особливий інтерес і в західних лінгвістів, зокрема Г. Лассвелла, К. Черри, Тьон ван Дейка, П. А. Чилтона, Дж. Лакоффа, М. Стаббса, С. Слєбука. Вибір для дослідження цього шару лексики обумовлений тим, що ця група слів і словосполучень належить до широковживаних, активно збагачується й розвивається на сучасному етапі.

Запозичення – один із найбільш поширених шляхів збагачення лексики мови. У зв'язку з активними суспільно-політичними процесами у світі шар суспільно-політичної лексики найбільш цікавий у цьому плані. Проблемою запозичених слів сьогодні займається багато дослідників, але це відбувається так швидко, що жодне дослідження, скільки б їх не проводилося, не буде в цій ситуації зайвим.

Тому особливого значення набуває аналіз цієї лексики на матеріалах сучасної періодики, зокрема англomовної української періодики. Ці джерела дають можливість зафіксувати виникнення в англійській мові нових слів і словосполучень суспільно-політичного змісту, які з'явилися для називання українських реалій, спостерігати розвиток семантики останніх або перетворення звичайних слів в одиниці суспільно-політичного змісту; не тільки вивчити лінгвістичні аспекти суспільно-політичної лексики, але й проаналізувати цю лексику із погляду впливу на неї умов українського суспільного життя.

Мова завжди швидко реагує на потреби суспільства. Запозичення стають результатом контактів, відносин народів, держав. Основною причиною запозичення іншомовної лексики визнається відсутність відповідного поняття в когнітивній базі мови. При тому, що іншомовні запозичення становлять більшість слів англійської мови, ані російська мова, ані, тим більше, українська не спромоглися виявити більш-менш помітного впливу на англійську в цьому відношенні, хоча радянська політика породила безліч слів, що вийшли за рамки їхнього вихідного значення: apparatchik (партійний функціонер, а саме: апаратник КПРС); agitprop (агітпроп); Gulag (гулаг); glasnost (гласність); perestroika (перебудова).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз англomовної суспільно-політичної лексики на матеріалі сучасної англomовної української періодики та Інтернет-ресурсів політичної спрямованості відомих міжнародних організацій дає змогу виявити структурні та семантичні особливості суспільно-політичної лексики, а також дослідити вплив екстралінгвістичних чинників на структуру мови.

Кінець ХХ–початок ХХІ ст. – період значних змін у суспільно-політичному житті України. У зв'язку з цим суспільно-політична лексика зазнала змін у всіх сферах свого функціонування. Крім того, суспільно-політична лексика відіграє провідну роль у поширенні суспільно-політичних концепцій та формуванні соціальної свідомості населення.

Сучасна політична комунікація здебільшого опосередкована дискурсом засобів масової інформації, що мінімізує можливості сучасних політиків прямого контакту з населенням. У дискурсі ЗМІ журналісти виступають як посередники між політиками й громадянським суспільством. Населення

не має можливості безпосередньо спостерігати процес прийняття рішень урядовцями, журналісти стають оповідачами політичних новин і, відповідно, формують громадську думку щодо подій суспільно-політичного життя. Отже, засоби масової комунікації стають практично єдиним засобом спілкування між політиками та масами.

Матеріалом для цієї статті стали варіанти слів суспільно-політичної тематики, складені на основі вибірки з сучасної української англомовної періодики, звітів міжнародних організацій. Вибірка слів сучасної англомовної суспільно-політичної лексики, що відображає українські реалії, представлена таким чином:

– назви політичних партій, блоків, громадських організацій: Udar (партія «Удар») [5], *Batkivshchina* (Батьківщина) у звітах Національного демократичного інституту (США) [5], в англомовному українському виданні «*Kyivpost*» назва партії звучить як *Motherland* (у перекладі з англійської – дослівно «Батьківщина») [7], у матеріалах Міжнародного республіканського інституту (США) назва партії звучить як *the Fatherland Party* (дослівно – «партія Батьківщина») [4], *Svoboda* [5] (Свобода) у деяких англомовних статтях звучить як «*Freedom*» [7]; *Our Ukraine* (Наша Україна); *Civic Network OPORA* (громадська мережа «ОПОРА») [5], *BYT* (БІУТ – Блок Юлії Тимошенко) [5];

– лексика, пов'язана з державним устроєм: *Ukraine's Verkhovna Rada* (Верховна Рада України) використовується нарівні з *Ukrainian parliament* (український парламент), *Verkhovna Rada Parliament of Ukraine, Rada* [5], *Verkhovna Rada of Autonomous Republic of Crimea*, (Верховна Рада Автономної Республіки Крим), *oblast state administration* (обласна держадміністрація), хоча в англійській мові є слово «*district*», що означає «область», *oblast council* (обласна рада), *rayon council* (районна рада), використовується замість виразу *regional council* (*regional* – з англ. районний), *Ternopil oblast* (Тернопільська область) [4; 5; 6]. Наступний приклад яскраво демонструє присутність українських реалій в англійській суспільно-політичній лексиці: «*More than 90 % of TECs in Ivan-Frankivs'ka, Ternopil'ska and Chernigiv'ska oblast were formed in a similar manner*» [5];

– лексика, що репрезентує ідеологію: *Orange revolution* (помаранчева революція) – сліди «помаранчевого» ми бачимо в наступних прикладах: «*On 4 February more protests and pro-government rallies were carried out throughout the country. The largest two events were in Moscow: the «anti-Orange protest» (alluding to the Orange Revolution in Ukraine, the most widely known color revolution to Russians), aimed against «orangism», «collapse of the country», «perestroika» and «revolution» (інтернет-ресурс Вікіпедія), «During a January 2013 debate in the Russian State Duma on a bill criminalizing gay “propaganda” in Russia the A Just Russia deputy Oleg Nilov referred to “different personalities in some sort of orange or bright shorts” (інтернет-ресурс Вікіпедія), hryvnia* (українська гривня), *oligarch* (олігарх) – Вікіпедія надає таке пояснення “*huge, quickly acquired wealth of some businessmen of the Post-Soviet states (mostly Russia and Ukraine)... The Ukrainian oligarchs are a group of business oligarchs that quickly appeared on the economic and political scene of Ukraine after its independence in 1991*»;

– назви міст, областей та міських центрів: *Cherkasy, Chernihiv, Chernivtsi, Dnipropetrovsk, Donetsk, Kharkiv, Kirovohrad, Kyiv, Lutsk, Lviv, Mykolayev, Odesa and Zhytomyr* [4; 5; 6]. Назви українських міст зберігають українську автентичність, мелодійність звучання, що є особливістю нашої державної мови;

– лексика, пов'язана із суспільно-технічною сферою: *Chernobyl virus* (вірус «Чорнобиль» – комп'ютерний вірус, який завдав шкоди багатьом комп'ютерним системам по всьому світу). Цей термін уже перейшов у розряд запозичених слів.

Із вищезазначеного ми бачимо, що, на відміну від запозичених слів, які повністю асимілювалися, частково асимільовані іншомовні одиниці зберігають сліди свого іноземного походження у вигляді семантичних особливостей, інші запозичення з української мови позначають чужі англійцям реалії та поняття.

Запозичення лексики є наслідком зближення народів на ґрунті економічних, політичних, наукових і культурних зв'язків. Здебільшого запозичені слова потрапляють у мову як засіб для позначення нових речей і вирази раніше невідомих понять. Запозичені слова можуть також бути вторинними найменуваннями вже відомих предметів і явищ. Це відбувається, якщо запозичене слово використовується для дещо іншої характеристики предмета.

Оскільки процес асиміляції іншомовних елементів починається з моменту уведення їх у мову перекладачами, доречно сказати кілька слів про техніку перекладу специфічних іноземних найме-

нувань. При перекладі слів і виразів із незрозумілим асоціативним значенням, а також найменувань реалій можуть бути застосовані транскрипція, рідше – транслітерація, калькування й пояснювальний переклад. Наприклад: «According to the document, the Verkhovna Rada, Ukrainian Parliament, will ensure implementation of recommendations of the EU Council and the European Parliament» [7].

Висновки. Запозичені реалії – результат комунікації, взаємодії мов і культур. Цей аналіз показав, що під впливом українських реалій в англійську мову з української «просочуються» слова, пов'язані зі зростанням суспільно-політичного руху. На нашу думку, це свідчить про інтерес англомовного населення світу до політичних подій в Україні.

Усі живі мови постійно розвиваються, змінюються, удосконалюються, вони мають своє минуле й сьогоднішнє, у яких зароджуються елементи майбутнього стану мови. При цьому мова завжди виконує своє призначення – служить засобом спілкування.

Запозичення лексики однією мовою з іншої є закономірним наслідком мовних контактів, наявних в історії розвитку та існування будь-якої мови. Говорячи про використання англійської мови в українських реаліях, слід звернути увагу на екстралінгвістичні та інтралінгвістичні причини виникнення запозичень. До екстралінгвістичних причин запозичення можна віднести культурний вплив українського народу, а також новаторство нації в політичній сфері. Серед інтралінгвістических причин слід відзначити відсутність в англійській мові еквівалентного слова для деяких предметів або понять, потребу в спеціалізації предметів і понять у мовах професійного спілкування з урахуванням українських реалій.

Перспективи подальшого дослідження. Звичайно, в англійській мові є й інші українські слова. Наприклад, ми маємо такі українізми, як Holodomor, DniproHES, Donbas та інші. Обговорення причини їх виникнення виходить за межі цієї невеликої статті. Тим ревніше ми повинні берегти рідну мову, основу й джерело багатотисячолітньої культури нашої нації.

Практична значимість дослідження проявляється в можливості використання його матеріалів у загальних і спеціальних вузівських курсах, у подальших наукових дослідженнях політичного дискурсу, у дослідженнях суспільно-політичної лексики.

Джерела та література

1. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова кн., 2003. – 464 с.
2. Овсянников В. В. Глобальная организация стилистического контекста в англоязычном газетном стиле / В. В. Овсянников // Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия : 2. Вып. 1(№12). – СПб : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2001. – С. 67–76.
3. Овсянникова Е. В. Moscow News English и переводческая ситуация / Е. В. Овсянникова // Филологические исследования : междунар. сб. науч. тр. Вып. 2. – Белгород ; Запорожье : ЗІОУ МВС Украины, 2003. – С. 183–187.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iri.org>
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ndi.org
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osce.org>
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kyivpost.com>

Нарийчук Марія. Украинские политические реалии в англоязычном политическом дискурсе. В статье рассматриваются особенности трансляции украинских политических реалий в англоязычный политический дискурс. Впервые предпринята попытка комплексного изучения украинской общественно-политической лексики в аспекте её использования и применения в современном английском языке. Исследование выполнено на материале общественно-политической онлайн-газеты «KyivPost» (общественно-политический еженедельник, одно из ведущих англоязычных изданий Украины), онлайн-страниц независимых неправительственных организаций «Национальный демократический институт» (The National Democratic Institute), «Международный республиканский институт» (The International Republican Institute), ОБСЕ (OSCE). Выбранная лексика представлена в следующих тематических группах: названия политических партий, блоков, общественных организаций; лексика, связанная с государственным устройством; лексика, представляющая идеологию; названия городов, областей и городских центров; лексика, связанная с общественно-технической сферой.

Ключевые слова: политический дискурс, общественно-политическая лексика, реалии, заимствования.

Nariychuk Mariya. Ukrainian Political Realia in English Political Discourse. The article features the transmission of Ukrainian political realia into English political discourse. This research presents the first comprehensive study of Ukrainian socio-political vocabulary in terms of its use and application in the modern English language. The study was

performed on the material of socio-political online newspaper «KyivPost» (newsweekly, one of the leading English-language newspapers in Ukraine), the online pages of NGOs «The National Democratic Institute», «The International Republican Institute», the OSCE. The selected vocabulary is presented in the following thematic groups: names of political parties, blocs, NGOs; vocabulary related to Ukrainian governmental system; vocabulary representing ideology; the names of cities, regions and urban centers; vocabulary related to the socio-technical sphere.

Key words: political discourse, socio-political vocabulary, realia, borrowings.

Стаття надійшла до редколегії
20.03.2013 р.

УДК [81'42:791.221.4]:811.111

Andriy Nikolenko

Melodrama Dialogues in American Cinematic Discourse

The article presents an attempt to analyze film dialogue in American melodrama, classify American melodramas as loosely connected group of texts on the bases of their topical, semantic and stylistic markers, define the functions of dialogue in melodramas and effects of interaction between expression and repression on the melodramatic texts in American cinematic discourse.

Key words: melodrama, cinematic discourse, film dialogue, melodramatic mode.

Melodramas have long been associated with women viewers and excessive talk. Although the genre's special variety of dialogue sometimes comes up, few film scholars have given the topic their full attention. This may be because so much of their emphasis has been focused on illustrating the ways in which the genre covertly formulates a «devastating critique of the ideology that supports it» [3, p. 85]. «Reading against the grain» of the films, exploring the texts' freighted contradictions in terms of their portrayals of social class, sexuality, and gender roles, results in scholars themselves sabotaging the language of love – that is, questioning and ironizing the sentiments so baldly expressed in these texts. Peter Brooks's study of theatrical melodramas and their influence on the novel is the only source that takes dialogue in melodrama seriously [2].

The definition of melodrama as genre is quite contested. According to Robert Lang: *Courtship, marriage and family as major preoccupations of bourgeois society, found their way into almost every film made, and when they were the main subject of a movie, the movie was (and is) generally and simply called a melodrama* [6, p. 49]. This use of the term, however, has been criticized by Russell Merritt and Rick Altman [7, p. 24–31; 1, p. 24–33].

The melodramatic mode has actually deeply influenced all of American cinema [9]. While the melodramas of the 1930s and 1940s often featured a female star and were told from her perspective, the 1950s were an era of «family melodramas» that focused on a larger group of characters, including males, such as Nicholas Ray's *Rebel without a Cause* [32], Douglas Sirk's *Written on the Wind* [49], and Vincente Minnelli's *Some Came Running* [36]. Melodrama's development after 1960 has not been thoroughly studied. During the past five decades, melodramas have varied widely, but the challenge of the illness or death of a loved one has remained a particularly popular formula, as in *Love Story* [26], *Beaches* [13], and *Longtime Companion* [25]. So too has the costume/historical setting, often in the guise of an adaptation of a prestigious novel, witness *The Color Purple* [41] and *Out of Africa* [30].

In this article we will focus our attention on film dialogue in melodramas in American cinematic discourse. American melodrama privileges one possible function of film dialogue, a particular variety of character revelation – the open discussion of emotions [2, p. 41]. The desire to express all seems a fundamental characteristic of the melodramatic mode. Nothing is spared because nothing is left unsaid; the characters stand on stage and utter the unspeakable, give voice to their deepest feelings, dramatize through their heightened and polarized words and gestures the whole lesson of their relationship [2, 4].